

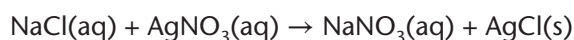

Opløselighed og udfældning af salte

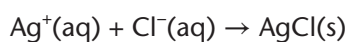
Ionforbindelser har forskellig opløselighed i vand, og de inddeles derfor i letopløselige, tungtopløselige og uopløselige efter deres opløselighed i mol/L ved 20 °C, se figur 1.

Formålet med dette eksperiment er at undersøge hvilke tungt- eller uopløselige ionforbindelser der dannes, når to letopløselige ionforbindelser blandes. Reaktionen af denne type kaldes fældningsreaktioner, og det tungt- eller uopløselige salt ses først som en uklarhed i opløsningen og siden hen som et bundfald.

I kapitel 4 side 169-171 er beskrevet et eksempel på hvilken fældningsreaktion der sker hvis fx de to letopløselige salte natriumchlorid (NaCl) og sølvnitrat (AgNO₃) blandes. Bemærk at fældningsreaktionen kan opskrives både med formelenheder:

Eller som et ionreaktionsskema:

I ionreaktionsskemaet er tilskuerne-ionerne Na⁺ og NO₃⁻ udeladt. Det fremgår af begge reaktionsskemaer at sølvchlorid (AgCl) fælder ud. Resultatet kan sammenlignes med opløselighedstabellen i figur 200, side 167 i bogen. Her ses det at sølvchlorid er uopløseligt.

Materialer

- Transparent + vandfast pen
- Sort baggrund (sort papir eller sort bordplade)
- 0,1 M opløsninger af følgende ionforbindelser:
  - Natriumchlorid, NaCl(aq)
  - Kaliumcarbonat, K₂CO₃(aq)
  - Kaliumiodid, KI(aq)
  - Natriumhydroxid, NaOH(aq)
  - Natriumsulfid, Na₂S(aq)
  - Jern(3+)nitrat, Fe(NO₃)₃(aq)
  - Kobber(2+)sulfat, CuSO₄(aq)
  - Sølvnitrat, AgNO₃(aq)

Desuden anvendes reagensglas der er fastgjort til hver flaske med saltopløsning. I reagensglasset er anbragt en engangspipette, som kun anvendes til den pågældende opløsning.

Opløselighed af ionforbindelse	Opløselighed i mol/L ved 20 °C
Letopløselig	> 0,1
Tungtopløselig	0,001-0,1
Uopløselig	< 0,001

Figur 1. Inddeling af ionforbindelsers opløselighed.

Sikkerhed

0,1 M natriumhydroxid virker ætsende.

0,1 M kobber(2+)sulfat er farligt ved indtagelse.

0,1 M sølvnitrat virker ætsende og giver mørke pletter på hud og tøj.

Fremgangsmåde

1. Tegn følgende skema på transparenten:

	NaCl(aq)	K ₂ CO ₃ (aq)	KI(aq)	NaOH(aq)	Na ₂ S(aq)	Fe(NO ₃) ₃ (aq)	CuSO ₄ (aq)	AgNO ₃ (aq)
NaCl(aq)	x							
K ₂ CO ₃ (aq)		x						
KI(aq)			x					
NaOH(aq)				x				
Na ₂ S(aq)					x			
Fe(NO ₃) ₃ (aq)						x		
CuSO ₄ (aq)							x	
AgNO ₃ (aq)								x

2. Anbring transparenten på en sort baggrund.
3. Placér ved hjælp af en engangspipette en dråbe NaCl i alle felter i øverste vandrette række og i første kolonne. Det er ikke nødvendigt at placere en dråbe i felterne med kryds.
4. Placér dernæst en dråbe K₂CO₃ i alle felter i næstøverste vandrette række og i anden kolonne.
5. Forsæt således med de øvrige opløsninger indtil der er afsat dråber fra to forskellige saltopløsninger i hvert felt, på nær felterne med kryds. Ved at følge denne fremgangsmåde bliver felterne ens to og to hvorved der er opnået en dobbeltbestemmelse.
6. Fotografér skemaet.
7. Undersøg i hvilke felter der er dannet bundfald, og notér for hvert af disse felter formelen for de to ionforbindelser der har reageret og dannet bundfald.

Efterbehandling

1. Opskriv afstemte reaktionsskemaer med formelenheder samt ionreaktionsskemaer for hver af de reaktioner der har dannet bundfald.
2. Sammenlign resultaterne med tabellen i figur 200, side 167 i bogen.
3. Hvad er ideen med en dobbeltbestemmelse?
4. Hvilke fejlkilder er der i eksperimentet?
5. Hvad er konklusionen på eksperimentet? Er formålet opfyldt?